

Recenzia lucrării lui Anthony Giddens, *Consecințele modernității*

PhD Candidate Gabriela G. IORDĂCHIȚĂ

Faculty of Philosophy, Social and Politic Sciences, “Al. I. Cuza” University, Iași, România

În cele ce urmează, vă invit să parcurgem împreună câteva dintre ideile cuprinse în lucrarea, *Consecințele modernității*, scrisă de renumitul sociolog britanic Anthony Giddens. Cu această ocazie vom aduce în atenție, pentru o mai bună familiarizare, și unele dintre conceptele fundamentale ale autorului. Am ales-o pentru că este deja o lucrare consacrată la nivel mondial în privința tratării conceptului de modernitate, având un mod original în care autorul ei interpretează schimbările lumii din jurul nostru. În această nouă eră care ne conduce dincolo de modernitatea însăși¹, științele sociale trebuie să răspundă noilor provocări, exact ceea ce face și reușește Giddens, într-un mod, în opinia noastră, exemplar și în acest volum.

Autorul este unul dintre cei mai cunoscuți sociologi contemporani, o voce puternică, cu o operă impresionantă de peste 34 de cărți publicate în 29 de limbi și mai bine de 200 de articole. În anul 2007², a fost înregistrat ca fiind al cincilea autor cel mai des citat în cărțile de științe sociale și umaniste și a deținut funcții importante în țara sa, printre care: director al *London School of Economics and Political Science*, în perioada 1997-2003, actualmente Profesor Emerit, sau cea de consilier al Primului Ministru din Marea Britanie, Tony Blair. Opera sa academică a travesat de-a lungul timpului câteva stadii importante. Primul este marcat de o nouă viziune asupra a ceea ce sociologia ar trebui să fie, în care face o reinterpretare critică a autorilor clasici ai domeniului. În acest stadiu se înscriu lucrări cum ar fi: *Capitalism and Modern Social Theory* (1971) și *New Rules of Sociological Method* (1976). În următorul stadiu, Giddens dezvoltă o nouă teorie, denumită *teoria structurării*. Acesta consideră conexiunea dintre structură și acțiune ca fiind elementul fundamental al teoriei sociale. Astfel, structura și agentul reprezintă o dualitate care nu poate fi concepută separat una de alta, iar argumentul principal este conținut în expresia sa: *dualitatea structurii*. Altfel spus, oamenii fac societatea, dar în același timp ei sunt constrânși de aceasta. Procesul de reproducere a structurii sistemului social este

¹ Giddens, Anthony, 2000, *Consecințele modernității*, ed. Univers, București, p. 9.

² După mențiunea făcută în Enciclopedia on-line Wikipedia, în cadrul paginii oficiale dedicate lui Giddens.

numit de Giddens *structurare*, în timp ce structurile sunt considerate ca fiind seturi de reguli și resurse pe care actorii individuali se bazează în practici care reproduc sistemul social. Aceste structuri sunt reprezentate de tradiții, instituții, coduri morale, seturi de așteptări și se mențin dincolo de timp și spațiu etc. Spre exemplu, o întâlnire dintre un student și profesorul său pe stradă nu anulează ierarhia dintre ei. Totuși, aceste structuri pot fi schimbate atunci când actorii le ignoră, le înlocuiesc cu altele sau le reproduc în mod diferit. În această etapă se încadrează lucrări precum: *Central Problems in Social Theory* (1979) și *The Constitution of Society* (1984), care îi aduc o faimă deosebită la nivel internațional în domeniul sociologiei.

Cel mai recent stadiu al gândirii sociologului britanic se concentrează asupra conceptelor de modernitate, globalizare și al impactului modernității asupra vieții sociale și personale a oamenilor. În acest stadiu de gândire Giddens critică postmodernitatea ca și concept, lansează ideea celei de *a treia căi* în politică și necesitatea de a crea modele *realist utopice*. Toate acestea sunt reflectate în principal în lucrările: *Consequences of Modernity* (1990), *Modernity and Self-Identity* (1991), *The Transformation of Intimacy* (1992), *Beyond Left and Right* (1994) și *The Third Way: The Renewal of Social Democracy* (1998).

Chiar dacă lucrarea *Consequences of Modernity* în varianta sa originală a apărut în anul 1990, în limba engleză, la Cambridge Polity Press, aici vom face referire la ediția sa în limba română, mai accesibilă publicului românesc, apărută la Editura Univers, cu titlul *Consecințele modernității*, din anul 2000, în traducerea Sandei Berce și numărând nu mai puțin de 175 de pagini.

Cartea a fost scrisă, după mărturisirea autorului³ făcută în Prefață, în urma unor serii de conferințe organizate în cadrul Raymond Fred West Memorial, prezentate la Universitatea Stanford din California, în aprilie 1988. Este structurată în șase capitole și tratează diferite problematice implicate de modernitate, dintre care amintim: discontinuitățile modernității, securitatea, pericolul, încrederea, riscul, timpul, spațiul, reflexivitatea, distincția modernitate-postmodernitate, instituțiile modernității, globalizarea, sistemele abstracte, riscul și securitatea ontologică, obiecții aduse post-modernității, realismul utopic, rolul mișcărilor sociale etc.

Toate acestea se concentrează asupra răspunsului la întrebarea esențială: Ce este de fapt modernitatea? Un prim răspuns pe care ni-l oferă Giddens, încă de la început, este că *“modernitatea” se referă la modurile vieții sociale sau de organizare care au apărut în Europa*

³ Giddens, Anthony, 2000, *Consecințele modernității*, ed. Univers, București, p. 5.

începând, aproximativ, cu secolul al XVII-lea și care după aceea s-au răspândit mai mult sau mai puțin la nivel mondial⁴.

În cadrul dimensiunilor instituționale ale modernității, Giddens plasează globalizarea modernității ca fiind un semnal de atenționare pentru sociologii care pun accentul excesiv pe ideea de *societate ca sistem închis și care ar trebui înlocuit de un punct de plecare care se concentrează asupra analizei modului în care viața socială se ordonează în timp și spațiu asupra problematicii distanțării în spațiu-timp*⁵. Distanțarea în spațiu-timp, după Giddens, atrage atenția asupra relațiilor complexe care se prefigurează între *implicare locală (coprezență) și interacțiunea la distanță (prezență și absență)*. Globalizarea se referă în primul rând la acest proces de extindere în măsura în care modalitățile de conexiune între diferite contexte sociale sau regiuni se răspândesc pe întreaga suprafață a pământului.

Astfel, în viziunea autorului, globalizarea poate fi definită ca *intensificarea relațiilor sociale la nivel mondial, intensificare ce leagă localități îndepărtate într-un asemenea mod încât evenimentele locale sunt modelate de evenimente ce se petrec la mare distanță și invers*⁶; sau cu alte cuvinte, combinarea globalului cu localul acestui proces care dobândește numele de *glocal* (termenul îi aparține lui Roland Robertson). În acest spațiu *glocal* lumea nu este dată, ci construită de alegerile actorilor angajați în monitorizarea reflexivă a tuturor ariilor vieții. Indivizii fiind astfel autorii propriei identități. Giddens introduce în acest sens noțiunea de *reflexivitate a vieții sociale moderne care constă în faptul că practicile sociale sunt examinate și reformate în mod constant în lumina informației noi despre aceste practici, modificându-le astfel caracterul în mod constitutiv*⁷.

O altă idee importantă a volumului este distincția și critica totodată pe care sociologul britanic o face conceptului de post-modernitate. Noi nu trăim încă într-o lume post-modernă. Caracteristicile distinctive ale instituțiilor sociale majore din ultimii ani ai secolului al XX-lea sugerează că, mai degrabă decât să intrăm într-o perioadă de post-modernitate, ne îndreptăm de fapt înspre o perioadă de *modernitate radicalizată*, în care consecințele modernității sunt din ce în ce mai mult radicalizate și mai universalizate decât înainte. Un univers social post-modern, ar

⁴ *Ibidem*, p. 9.

⁵ *Ibidem*, p. 63.

⁶ *ibidem*, p. 64.

⁷ *Ibidem*, p. 41.

putea lua ființă în cele din urmă, în opinia autorului, dar acesta se află încă departe de organizarea socială și culturală care domina în prezent istoria lumii noastre.

Modernitatea este un fenomen cu două tăișuri. Dezvoltarea instituțiilor sociale moderne a creat oportunități mult mai mari pentru ființele umane prin intermediul noilor tehnologii pentru ca acestea să se bucure de o existență sigură și plină de satisfacții decât în orice alt tip de sistem pre-modern, dar modernitate are, de asemenea, o parte întunecată care a devenit evidentă în ultimul timp, cum ar fi colapsul de creștere economică, ascensiunea totalitarismului, dezastrul ecologic, precum și dezvoltarea alarmantă a puterii militare, a armamentului și a războiului pe scară largă.

Pentru a afla mai multe despre toate acestea, vă invit să lecturați *Consecințele modernității*, o carte plină de idei care scrutează viitorul, în speranța de a conștientiza riscurile la care suntem supuși și, în acest fel, de a-l face mai bun pentru întreaga civilizație umană.

Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului POSDRU/159/1.5/133675 "Inovare și dezvoltare în structurarea și reprezentarea cunoașterii prin burse doctorale și postdoctorale (IDSRC-doc postdoc)", cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

Bibliografie

Giddens, Anthony, 2000, *Consecințele modernității*, ed. Univers, București.

http://en.wikipedia.org/wiki/Anthony_Giddens, Baron Giddens (26.01.2014, 14.25)